

Jeugdtrends 2021

GEEF JONGEREN HOOP

We leven in een samenleving die continu verandert. Dat hebben we het afgelopen jaar heel sterk gemerkt met het coronavirus. Jongeren ontwikkelen hun ideeën over hun plek in de samenleving aan de hand van de veranderingen die gaande zijn op dit moment. Om de jeugd te blijven bereiken, zullen wij mee moeten bewegen. Daarom stellen wij elk jaar de jeugdtrends vast die wij waarnemen op het gebied van maatschappij, relaties en geloof. We kijken vooruit welke kansen deze trends ons bieden om contact te maken en te houden met jongeren. Hiermee hopen wij iedereen die met jonge mensen optrekt te inspireren voor het nieuwe jaar.

Deze trends hebben we vastgelegd na gesprekken met verschillende kerkelijke jeugdwerkers. Daarna hebben we feedback van jongeren zelf gevraagd. Zo hebben we een momentopname gemaakt van de leefwereld van jongeren die opgegroeid zijn in de kerk.

Dit jaar draaien de jeugdtrends om het effect van de coronamaatregelen. Jongeren hebben minder contact met mensen en zijn meer online actief. Ze zijn eenzaamder dan ooit in deze tijd. Daarnaast worstelen jongeren met gevoelens van verdeeldheid, teleurstelling en machteloosheid.

Om hun eenzaamheid te bestrijden, delen wij deze tips:

- maak verbinding, kom samen in kleine groepjes
- maak online contact, ontmoet elkaar op een ontspannen manier
- bestrijd verdeeldheid, help balans te vinden
- geef hoop, laat zien wie God is en wat vertrouwen op Hem van dag tot dag betekent

JEUGDTRENDS IN HET DAGELIJKSE LEVEN

MINDER CONTACTEN

Ontmoetingsmomenten met grote groepen zijn merendeels weggefallen in 2020: kerkdiensten, feestjes, evenementen. Daardoor zijn jongeren gaan nadenken: wie mis ik echt? Met hen maken ze nu intensiever en diepgaander contact. Zowel online als fysiek zoeken jongeren elkaar (in kleine groepjes) op. Ondanks deze betekenisvolle ontmoetingen, houden jongeren behoefte aan de fysieke contacten in de grote groepen.

ONLINE

Nu die fysieke contacten minder mogelijk zijn, brengen jongeren meer tijd online door. Jongeren zoeken elkaar digitaal op voor de gezelligheid. Samen gamen en met je koptelefoon overleggen, dansjes op TikTok plaatsen of FaceTimen, er is genoeg te doen. Superhandig, maar het heeft ook nadelen.

Vaak blijft het contact oppervlakkig of geeft het statusdruk. Nog steeds is het spannend als er niet binnen enkele minuten een like komt op je selfie. Omdat er minder fysieke contacten zijn, is bevestiging - of juist afwijzing - online een grotere rol gaan spelen. Bovendien vindt niet iedereen schermcontact even prettig. Als een groot deel van de dag al gevuld is met online schoolwerk, wil je ook wel even achter je scherm vandaan. Dan heb je geen zin in online contacten, terwijl dat misschien je enige mogelijkheid is om contact te zoeken op dat moment.

ZELFSTANDIG

Dit digitale tijdperk vraagt meer zelfstandigheid van jongeren. Vragen, formuleren, aanmeldingen die vroeger via de ouders gingen, gaan nu rechtstreeks naar de jongeren zelf. Jonge mensen kunnen technisch veel online, maar missen de inhoudelijke begeleiding die er soms bij nodig is.

Deze zelfstandigheid zorgt er ook voor dat ouders meer aan de zijlijn komen te staan. Ze hebben bijna geen weet van alle vragen die op hun kinderen afkomen. Onbedoeld worden ze door school, hobby en jeugdwerk buiten de informatiestroom gehouden. Dit lijkt te leiden tot verlies van wederzijds begrip binnen het gezin. Terwijl juist een goede verstandhouding thuis zo belangrijk is, het hart van het jeugdwerk klopt immers in het gezin.

HEERSENDE GEVOELENS

EENZAAMHEID – GEBREK AAN VERBINDING

Afgelopen jaar is het sociale leven behoorlijk verstoord door de coronamaatregelen. Jongeren hebben veel minder mogelijkheden om elkaar te ontmoeten: scholen waren (tijdelijk) dicht, jeugdwerk lag stil of was beperkt en afspreken mocht alleen met een paar vrienden of in kleine groepjes. Terwijl voor jongeren deze ontmoetingen noodzakelijk zijn voor hun algemene gevoel van welbevinden en de ontwikkeling van hun identiteit. Ze missen een gevoel van verbondenheid.

Daarbij zijn jongeren het afgelopen jaar ook weggezet als degenen die zich niet aan de coronaregels houden en het daarmee verpesten voor de rest. Maar dat is niet de beleving van veel jonge mensen. Ook jongeren doen hun best, juist omdat ze ook mensen in hun omgeving kennen die kwetsbaar zijn. Ze voelen zich moe omdat ze in de maatschappij als één groep weggezet worden. Terwijl volwassenen ook niet altijd even goed de maatregelen opvolgen. Voor hun gevoel ligt de nadruk in de media op wat jonge mensen verkeerd doen en lijken boa's zich vooral op hen te focussen. Hierdoor voelen jongeren zich ongezien en ongewaardeerd, en eenzamer dan ooit.

Als gevolg van de eenzaamheid zijn er meer meldingen van psychische problematiek. Passende hulp is dringend nodig, want 1 op de 7 jongen mensen heeft last van psychische klachten en 1 op de 12 wordt erdoor beperkt¹.

VERDEELDHEID – WIE GELOOF JIJ?

Jonge mensen zoeken naar antwoorden die de verstoring van hun sociale leven dragelijk maken. Wat opvalt is dat jongeren hierbij verschillende bronnen van informatie accepteren. Dit leidt tot spanning in vriendschappen. Want waarom geloof jij wat Rutte zegt en denk ik dat de maatregelen overtrokken zijn?

Ook in de kerk zien ze verdeeldheid. Jongeren voelen aan dat gemeenteleden verschillend reageren op de maatregelen van 'het coronateam van de kerk'. Dat de ene kerk de bijbel volgt in de onderlinge bijeenkomst niet nalaten², en de andere kerk de overheid volgt³ en zo de bijbel aanhoudt.

We merken dat de verdeeldheid onder jongeren groeit. Ze missen kansen om hun overtuigingen te relativieren. Daarnaast hechten sommige jongeren geloof aan de

¹ ND 18-11-2020: 1 op de 7 Nederlandse jongeren heeft depressieve klachten

² Hebrëen 10:25

³ Romeinen 13:1

meest bizarre complottheorieën en meningen. Ook als onderzoeken het tegendeel aantonen. Voorheen konden ze met elkaar sparren, doorpraten, vergelijken en samen ergens voor gaan. Nu zitten ze thuis in hapsnap conversaties op whatsapp en lopen ze vast in wat Arjen Lubach de fabeltjesfuik noemt: de algoritmes op sociale media die ervoor zorgen dat je steeds advertenties te zien krijgt die aansluiten bij wat je al bekeken hebt⁴. Na vijf filmpjes waarin alle politici satanaanbidders zijn genoemd, zou je kunnen denken dat ze gelijk hebben.

TELEURSTELLING – HET LEVEN IS NIET MAAKBAAR

Jongeren zijn opgegroeid met de maakbaarheidsmythe: als je zelf verantwoordelijkheid neemt voor je eigen toekomst, kun je alles bereiken. In dat beeld zaten al wat langer barsten, maar door de coronaregels zijn dat scheuren geworden. Online lessen, gebrek aan stageplekken⁵, gebrek aan banen, deze omstandigheden bieden geen mogelijkheden om zelf je eigen leven te maken. De coronamaatregelen bepalen wat er mogelijk is. De school vult in hoe de regels uitgevoerd worden. Werkgevers bepalen of ze stagiaires of werknemers binnenhalen en vasthouden. Elke school, elke werkgever, volgt de regels weer op een andere manier op. Jongeren voelen zich meer een speelbal, dan een individu dat zijn eigen leven kan invullen. Jongeren zijn teleurgesteld. Teleurgesteld dat hun plannen voor hun leven niet werkelijkheid kunnen worden. Gebrek aan inkomen, gebrek aan praktijken, gebrek aan ontmoetingen met vrienden.

De verschillen tussen groepen jonge mensen worden steeds groter. Jongeren die voor zichzelf op kunnen komen en ondersteund worden, redden het wel. Anderen hebben hier moeite mee, lopen achterstand op, en haken af. Zo ontstaat een sociale tweedeling op basis van zelfredzaamheid in onze prestatie maatschappij⁶.

MACHTELOOSHEID – OPGEZADELD MET PROBLEMEN

Jongeren voelen zich al langer machteloos. Ze erven de problemen van klimaatverandering⁷, teruglopende biodiversiteit en vergrijzing die ontstaan zijn voor hun tijd. Nu lijden ze ook nog onder de coronamaatregelen en de economische gevolgen daarvan. Niet alleen de teleurstelling dat hun plannen en ambities een knauw krijgen, maar ook de machteloosheid om hier iets tegen te doen, maakt dat jongeren zich slechter voelen⁸. Zelfs de voor hen basale dingen als verjaardagen en feestjes

kunnen niet op een leuke manier worden gevierd, vakanties kunnen niet naar de bestemming die ze gewend waren. Sport, uitgaan en winkelen of naar de McDonalds is niet meer vanzelfsprekend.

De negatieve berichtgeving door de media, de manier waarop oudere generaties naar hen kijken, versterkt hun gevoel van tekort en onrechtvaardigheid. De jongeren worden opgezadeld met alle problemen. De een overschreeuwt dat gevoel en verkent de grenzen van de coronaregels, soms door vandalisme en geweld. Anderen maken zich zorgen, trekken zich terug en voelen zich machteloos.

Die machteloosheid geeft een onveilig gevoel. Jongeren bewaken meer hun eigen veiligheid en proberen hun toekomst veilig te stellen. Steeds meer jonge mensen hebben een mes op zak vanwege dat gevoel van onveiligheid⁹. Dat is een duidelijk andere motivatie dan bij groepjes waarin het dragen van een wapen bij een stoer imago hoort.

JEUGDWERK 2021

MAAK VERBINDING

Vandaag is belangrijk dat we jonge mensen zien. Dat we de verbinding met hen aangaan en luisteren naar hun verhaal. Jeugdwerk anno nu gaat om de ontmoeting op persoonlijk niveau, één-op-één. De behoefte is groot aan iemand die ze kunnen bevragen en die er voor hen is. Iemand die vanuit ervaring antwoorden heeft gevonden op geloofsvragen. Het effect van een gepassioneerde jeugdwerker op de levens van jonge mensen maakte afgelopen jaar het verschil of een gemeente het contact met jonge mensen in stand kon houden.

Ondanks de coronamaatregelen zijn er genoeg mogelijkheden om verbinding te maken met jongeren. Zoek elkaar (veilig) op als het kan in twee- of drietalen. Luister naar elkaar en leef met elkaar mee. Als jongeren zich gezien weten, gehoord worden, zullen ze zich minder eenzaam voelen. Een paar bruikbare tips hierbij:

- bied vertrouwen, wees er gewoon
- laat je gevoel spreken, de waarheid komt daarin mee
- laat open wat je niet weet
- vraag maar gewoon hoe 't gaat

⁴ Jeroen de Ridder, R. Vliegthart, & J. Zuure, (red.) (2020) Doen, durven of de waarheid? Amsterdam: Amsterdam University Press, pp. 136-150.

⁵ NOS 21-9-2020: Creatieve oplossingen moeten bijna 19.000 mbo'ers aan stage helpen

⁶ S. Keinemans 23-9-2020, Lectorale rede Zuyd Hogeschool: Sociale integratie als wijkend perspectief

⁷ ND 24-11-2020: Meer zorgen bij jongvolwassenen over klimaatverandering

⁸ ND 20-11-2020: Jongeren voelen zich slechter door maatregelen tegen corona

⁹ NOS stories 23-10-2020: Waarom jongens van 14 met een mes op zak lopen - en wat er tegen te doen is

Denk ook na over hoe de kerkdiensten interactief ingevuld kunnen worden, zodat ook (online) diensten een kans zijn om verbinding te maken.

MAAK ONLINE CONTACT

Daarnaast is het ook goed om de ontspanning te blijven zoeken. Dit kan heel goed online. Leef mee in app-groepen en op social media, geef de waardering en bevestiging waar de jongeren naar op zoek zijn.

Organiseer samen met hen online activiteiten. Doe een hilarische (of een wat serieuze) kahoot-quiz met een grotere groep, of een spel of escape room in kleinere groepjes. Wees creatief of laat de jongeren het zelf bedenken. Blijf ook zelf ontspannen in je online contacten. Doe wat bij je past en waar je van geniet.

BESTRIJD VERDEELDHEID

Ons contact met jongeren biedt kansen om mee te denken met alles wat er in hun leven speelt. Ze vragen zich af hoe hun toekomst eruit gaat zien en wie er gelijk heeft in een wereld waar elke gek duizenden volgers kan krijgen. Door in gesprekken eerst begrip te tonen en mee te leven, ontstaat er ruimte om open en eerlijk van gedachten te wisselen. Blijf daarbij genuanceerd en help de jongeren om te relativieren.

Een voorbeeld van hoe dat richten op jonge mensen werkt was te zien in het 'Gommers effect'. Diederik

Gommers (voorzitter landelijke intensive care) reageerde op vlogger Famke Louise naar aanleiding van #ikdoenietmeer mee bij de talkshow Jinek. Gommers luisterde en ging in op het verhaal van jonge mensen die hun leefwereld overhoopgehaald zagen worden. Daarbij nodigde Gommers ook Famke Louise uit om in zijn wereld te komen kijken. Met die wederkerigheid maakte Gommers zich populair, wat te zien is aan de honderdduizenden volgers op Instagram. Wat er gebeurde is dat iemand met het gezag van een werkelijke deskundige – geen tv-expert – de moeite nam om te luisteren en inging op de geuite zorg, zonder tegen de ander in te gaan. Hij liet ook ruimte voor de inbreng door anderen door eerlijk toe te geven dat hij niet op alles een antwoord had. Op deze manier kun jij ook een voorbeeldfiguur zijn voor de jongeren.

GEEF HOOP

Laat de jongeren niet alleen. Zeker niet in hun schreeuw van eenzaamheid. Niet alleen door in contact te blijven met hen, maar juist ook door hen op Gods hoop te wijzen. Jezus zegt: 'Kom naar mij als je moe bent en gestrest en ik zal je rust geven'¹⁰. God leeft met ons mee en is groter dan de actualiteit.

De bijbel staat vol beloften van God. Hij laat de wereld niet los, Hij laat de jongeren niet los. Hij heeft hun geluk voor ogen. Lees samen die beloften en geloof die!

ALS AFGELOPEN JAAR ER ÉÉN DING DUIDELIJK IS GEWORDEN, DAN IS HET DAT WE ELKAAR NODIG HEBBEN!

DE JEUGDTRENDS 2021 IS EEN PRODUCTIE VAN NGK JEUGDWERK
STEUNPUNT

en een samenwerking van:

Anko Oussoren Praktijkcentrum
Eva Bruggeman Jong Protestant
Gerriane Smit CGJO
Jolanda Otter SG Alexanderpolder
Niek van der Wiel HGJB
Martine van Veelen NGK Heemstede

Martine Versteeg Missie Nederland
Paul Smit Jeugdwerk Steunpunt
Petra Kiks Jeugdwerk Steunpunt
Ronald van den Oever Unie van Baptisten
Sjoukje Bosgraaf Jong Protestant
Wessel Nijholt Jong Protestant

Met dank aan Anke Nijdam voor het redigeren.

¹⁰ Mattheüs 11:28